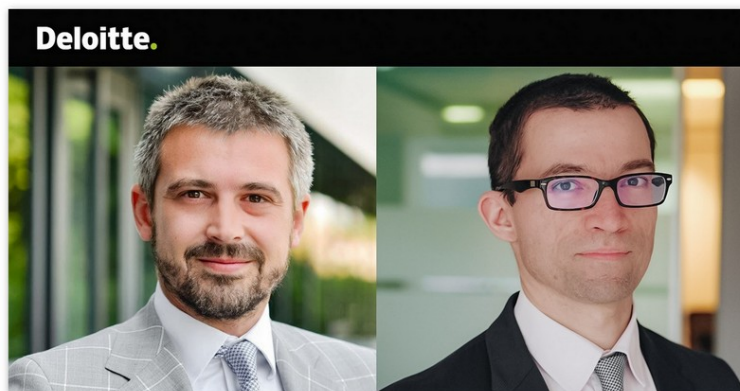

Deciziile de înregistrare fiscală emise din oficiu, fără audierea contribuabilului - o practică injustă a autorităților fiscale

Relația dintre autoritățile fiscale și contribuabili s-a îmbunătățit considerabil în ultimii ani, modul de derulare a inspecțiilor a evoluat, iar perspectiva implementării controalelor la distanță, punctual, doar în cazurile identificate în baza analizei de risc, conferă încredere cu privire la simplificarea și eficientizarea procedurilor în domeniu. Cu toate acestea, în practică, există încă situații cel puțin discutabile cu privire la tratamentul aplicat contribuabililor, cum ar fi emiterea de către autorități a unor decizii de înregistrare fiscală în absența unui control prealabil, fără audierea și chiar fără informarea persoanei juridice vizate. Mai mult, astfel de decizii sunt considerate justificate inclusiv de Direcția Generală de Soluționare a Contestațiilor din Ministerul Finanțelor.

Situații de acest gen sunt întâlnite, spre exemplu, după un control fiscal derulat la un partener contractual al contribuabilului în cauză, când acesta din urmă primește o decizie din partea autorității fiscale, fără să beneficieze de dreptul de a-și susține punctul de vedere. Legislația în vigoare permite autorității fiscale să emită decizii de înregistrare fiscală din oficiu cu privire la orice contribuabil care activează pe teritoriul României, dar o obligă, în același timp, să informeze și să acorde persoanei în cauză posibilitatea să-și susțină opinia. Însă în niciun caz, într-un stat democratic, cu principii de guvernare bazate pe bună intenție, autoritatea fiscală nu se poate considera îndreptățită să emită decizii de o importanță majoră (cum ar fi impunerea de taxe și impozite, obligația de înregistrare fiscală, schimbarea tratamentului fiscal etc.) fără audierea prealabilă a contribuabilului, în care să i se permită să își prezinte punctul de vedere.

În astfel de cazuri, în care contribuabilul primește o decizie pe care o considera nefondată, acesta are dreptul să o conteste, în termenul legal, la Direcția Generală pentru Soluționarea Contestațiilor, recent mutată din cadrul ANAF la Ministerul Finanțelor, tocmai cu scopul de a garanta obiectivitatea soluționării. În aceste condiții, este cu atât mai regretabil faptul că nici instituția care are rolul de mediator al disputelor fiscale nu considera că o astfel de practică contravine principiilor generale ale fiscalității valabile într-un stat european și, astfel, încurajează abordarea incorectă a inspectorilor fiscali.

Stabilirea sediilor fixe

Concret, situații de acest gen sunt întâlnite în cadrul verificărilor derulate de ANAF pentru a stabili în ce măsură contribuabilii nerezidenți care derulează operațiuni pe teritoriul României și-au stabilit sau nu sedii fixe și/sau permanente, dat fiind că acest aspect implică o serie de obligații fiscale pentru respectivii contribuabili.

În principiu, orice persoană sau entitate care este subiect al unui raport juridic fiscal pe teritoriul României are obligația de a se înregistra fiscal. Din acest considerent, în cazul în care organele fiscale considera că un

contribuabil nerezident avea aceasta obligație, dar nu a respectat-o, au dreptul să înregistreze respectivul contribuabil din oficiu sau la cererea altei autorități care administrează creanțe fiscale, însă doar după audierea contribuabilului. Dreptul acestuia de a fi audiat înainte ca organul fiscal să ia o decizie care să îi aducă atingere reprezintă un drept fundamental, care trebuie să fie aplicat în orice procedură susceptibilă să conducă la luarea unei măsuri individuale care ar putea să afecteze în vreun fel contribuabilul. Regula este valabilă inclusiv în procedura înregistrării fiscale din oficiu sau la cererea altei autorități care administrează creanțe fiscale. Desigur, pot exista și excepții, însă acestea rămân limitate și aplicabile în cazuri specifice și expres individualizate în lege, pentru ca altfel dreptul și-ar pierde caracterul efectiv.

Situații desprinse din practica

Cu toate acestea, în practica se întâlnește tot mai des situația în care, ca urmare a unui control efectuat de organele fiscale la un contribuabil român, acestea să considere ca un contribuabil terț, nerezident, cu care entitatea din România are un raport contractual, avea obligația să se înregistreze fiscal, dar nu a realizat acest lucru. Ulterior, în baza constatarilor realizate la contribuabilul român, organul fiscal emite decizia prin care dispune înregistrarea fiscală a contribuabilului nerezident, din oficiu sau la cererea altei autorități care administrează creanțe fiscale, dar fără să audieze contribuabilul nerezident și chiar fără să-l înștiințeze, în prealabil, ca face obiectul unei astfel de proceduri de înregistrare.

Practic, contribuabilul nerezident afla că a fost înregistrat fiscal în România de organul fiscal doar în momentul în care intra în posesia deciziei de înregistrare, în condițiile în care și comunicarea acestei decizii se realizează, uneori, într-o manieră discutabilă de către organul fiscal.

O astfel de conduită din partea autorității fiscale care emite decizia nu poate fi justificată prin faptul că înregistrarea fiscală are la baza constatările unui organ de control fiscal, realizate în cadrul unei inspecții derulate conform legislației în vigoare, aplicabilă în astfel de cazuri, și care ar conferi garanții procedurale adecvate.

O astfel de justificare ar fi întemeiată doar în situația în care chiar contribuabilul nerezident, care a făcut obiectul înregistrării fiscale din oficiu sau la cererea altei autorități, ar fi fost supus unei proceduri de control fiscal. Dacă în acest caz ar putea exista argumente care să susțină că nu mai este necesară audierea contribuabilului nerezident, pentru că deja cunoștea aspectele relevante din cadrul controlului fiscal (argument criticabil, la rândul său), situația este complet diferită atunci când controlul fiscal s-a desfășurat la un terț cu care contribuabilul nerezident nu are vreo relație de afiliere, ci doar o simplă relație contractuală.

În orice caz, dincolo de aspectele de tehnică legislativă, un contribuabil nerezident nu poate fi supus unei decizii discreționare a organului fiscal pe baza unor informații obținute în cadrul unei proceduri de control fiscal desfășurate la un terț, de care contribuabilul respectiv nu are cum să știe și cu privire la care nu i se solicită punctul de vedere. Fundamentul unei astfel de decizii este șubred, întrucât nu este bazat pe un proces transparent, obiectiv și imparțial. Or dreptul la audiere este o componentă esențială a dreptului la apărare a contribuabilului și a expresiei principiului bunei-credințe în relația dintre contribuabil și administrația fiscală, recunoscut unanim în dreptul european și dreptul român.

În concluzie, o astfel de conduită a organului fiscal sau a autorității de soluționare a contestațiilor fiscale, în care se încalca dreptul contribuabilului la audiere, este în dezacord total cu spiritul și litera legii și reprezintă un derapaj grav și un regres considerabil prin raportare la evoluția legislației și jurisprudenței în acest domeniu. Aceasta practică trebuie corectată, pentru a oferi mediului de afaceri local și potențialilor investitori încrederea că beneficiază de un tratament fiscal corect din partea autorităților române.